

Recomanacions de no assistència a centres educatius per processos infecciosos i risc de contagi

Autora

Morey Rosselló, Rosa. Pediatra del Centre de Salut Trencadors (s'Arenal de Llucmajor). Gerència d'Atenció Primària de Mallorca

Revisió

- Dueñas Morales, Joaquín. Pediatre de l'Hospital Universitari Son Espases (Palma). Servei de Salut de les Illes Balears
- Martín Delgado, María Isabel. Pediatra del Centre de Salut Santa Ponça. Gerència d'Atenció Primària de Mallorca
- Servei d'Epidemiologia de la Direcció General de Salut Pública i Participació
- Comissió Tècnica de Promoció i Educació per la Salut en els Centres Educatius
- Subcomissió d'Atenció a Salut en els Centres Educatius de les Illes Balears

Introducció

Les infeccions formen part del desenvolupament normal de tot infant sa. En els primers anys de vida, el nombre de processos infecciosos que pateix és més gran que en altres etapes. Com més petit és un infant, més immadur és el seu sistema immunitari i més gran és el risc de contagi de qualsevol procés infecciós. A més, els seus hàbits afavoreixen que els gèrmens s'estenguin, ateses les pobres mesures higièniques, pròpies de l'edat: no es renta les mans, no controla la salivació, no es tapa quan tus, comparteix objectes bruts i sovint se'ls posa dins la boca.

A causa de la freqüència més alta de les infeccions en l'etapa escolar, els centres educatius són llocs on es poden transmetre fàcilment. La majoria de les malalties infeccioses que es transmeten en aquest medi són produïdes per virus, però són banals. En molts casos és difícil controlar-ne el contagi, perquè algunes de les malalties es transmeten abans que se'n manifestin els primers signes o símptomes, durant l'anomenat *període d'incubació*, o bé a partir del contacte amb infants asimptomàtics.

Per aquest motiu, en alguns casos el fet de no assistir al centre educatiu durant un període de temps servirà per reduir la transmissió de determinades infeccions.

Objectius

Aquest document pretén servir d'ajuda a la comunitat educativa per assolir aquests objectius:

- Conèixer les mesures higièniques per evitar contagis.
- Determinar en quins casos un alumne o alumna pot assistir al centre educatiu i quan no ha d'assistir-hi i durant quant de temps.
- Aprendre com ha d'actuar el professorat si un alumne o alumna emmalalteix al centre educatiu.

Persones destinatàries

La comunitat educativa de les Illes Balears, especialment els centres de 0-3 anys i els d'educació infantil.

Mesures higièniques per a evitar contagis

Com es contagien les infeccions?

Les infeccions es poden **contagiar** de quatre maneres:

- Per la **via respiratòria**: quan tossim, esternudam o parlam, expulsam els gèrmens i queden suspesos a l'aire, i per això altres persones els poden inhalar. Exemples: infeccions respiratòries, varicel·la, meningitis, parotiditis, xarampió, etc.
- Per la **via fecal-oral**: expulsam els gèrmens pels excrements, de manera que el contagi es produeix en ingerir-los per mitjà d'aigua o aliments contaminats. També es pot produir el contagi en posar-se la mà a la boca o tocant objectes contaminats amb quantitats no detectables d'excrements. Exemples: malalties que cursen amb diarrea, hepatitis A, cucs intestinals...
- Per **contacte directe**: el contagi es produeix pel contacte de la pell d'una persona a una altra o per mitjà d'objectes contaminats o de les mans contaminades amb els gèrmens expulsats per les vies respiratòries. Exemples: sarna, impetigen, polls...
- Pel **contacte amb fluids orgànics**: el contagi es produeix pel contacte amb sang, orina, saliva o secrecions respiratòries que penetren a través de les mucoses (nas, boca o ulls) o a través de lesions a la pell. Exemples: citomegalovirus, hepatitis B, VIH...

Com es poden evitar els contagis?

El risc de contagi es pot minimitzar seguint les pràctiques higièniques habituals que descrivim a continuació.

1. Mesures d'higiene personal

Què	Com	Quan
Rentar-se les mans	▪ S'han de fregar amb aigua i sabó durant 15-20 segons. ▪ No s'ha d'oblidar netejar-se les ungles i la popa dels dits. ▪ S'han d'eixugar bé, preferiblement amb tovalloles de paper. ▪ S'ha de controlar el rentat de les mans dels infants més petits.	▪ Abans de menjar o beure. ▪ Després d'orinar o defecar. ▪ Després del temps d'esplai. ▪ Després de mocar-se. ▪ Després de canviar un bolquer o acompanyar un infant al lavabo. ▪ Sempre que les mans estiguin brutes.
Esternudar o tossir	▪ S'ha d'ensenyar l'infant a tapar-se la boca —d'acord amb el seu grau de desenvolupament— sempre amb l'avantbraç o el colze, no amb la mà. ▪ Cal llevar-se el moc i la saliva amb mocadors d'un sol ús.	▪ Quan un infant esternudi o es llevi el moc es pot aprofitar per explicar com fer-ho correctament.

Sabíeu que...

- ...més del 80 % de les infeccions habituals són transmeses per les mans? Per tant, rentar-les correctament és una de les **mesures més efectives** per evitar la difusió de les infeccions.
- ...l'ús de guants no és una alternativa a rentar-se les mans? Per tant, quan empreu guants **rentau-vos** sempre les mans després de llevar-vos-els, encara que a simple vista sembli que no estan brutes.

2. Mesures d'higiene del centre

Convé que el centre tingui establertes i per escrit les normes d'higiene pròpies per al material de neteja: procediment de desinfecció dels lavabos, de les aules, dels patis..., selecció de productes específics, etc.

Les normes i els procediments de desinfecció han d'incloure la neteja i la desinfecció de totes les superfícies, els trespols, les taules i les cadires, les prestatgeries, els patis i els sorral·ls.

En l'apartat 1.7.3 del document titulat *Instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres del primer cicle d'educació infantil de titularitat pública per al curs 2018-2019* trobareu orientacions per al manteniment de les condicions higièniques. Podeu descarregar el document clicant **aquí**.

3. Vacunació

La **vacunació** és la mesura més adient per prevenir algunes malalties infeccioses. A Espanya no és obligatòria, però és molt recomanable. Podeu consultar informació sobre la vacunació a les Illes Balears a la pàgina web **www.caib.es/sites/vacunacions/ca**.

Quan hauria d'assistir un alumne al centre i quan no?

Es recomana que un alumne o alumna no assisteixi al centre escolar quan una malaltia no li permeti seguir còmodament les activitats habituals o quan la malaltia requereixi més atencions de les que les persones responsables de l'alumnat podrien donar-li, cosa que reduiria l'atenció dels seus companys i companyes.

Cada família ha de valorar quan el fill o filla pot acudir al centre escolar, no només pel risc de contagi, sinó també per garantir-ne el **benestar**.

Recomanam que un alumne o alumna NO ASSISTEIXI al centre escolar o que la família acudeixi a cercar-lo ho si presenta algun d'aquests signes:

- Febre: temperatura presa en l'aixella igual o superior a 38 °C.
- Dificultat respiratòria.
- Diarrea irremissible líquida o deposicions amb sang o moc.
- Vòmits intensos i/o que no responen al tractament.
- Erupcions a la pell, amb febre (fins que el metge determini si la causa és infecciosa).
- Lesions bucals o nafres disseminades a la boca, associades a la incapacitat de l'infant de controlar la salivació, que n'afecten l'estat general (excepte si el metge determina que la malaltia no és infecciosa) i/o no li permeten ingerir de manera adequada.
- Conjuntivitis purulenta: pus o exsudat seropurulent als ulls, acompanyats d'ull vermell o enrogiment de la parpella o de la pell que els envolta.

Si un alumne o alumna no pot assistir al centre educatiu o no pot fer una activitat per culpa d'algun problema de salut, el justificant l'ha de signar el pare, la mare o el tutor o tutora legal, no el personal sanitari.

Un alumne o alumna **NO HAURIA D'ASSISTIR** al centre educatiu si pateix alguna d'aquestes afeccions:

Malaltia	Període de no assistència recomanat
Malalties respiratòries	
Bronquiolitis per VRS	Fins que deixi de tenir febre i dificultat respiratòria
Grip	Fins que deixi de tenir febre i n'hagi millorat l'estat general
Tos ferina	5 dies després de l'inici del tractament 21 dies després si no s'ha tractat
Tuberculosi	Fins que el metge o l'autoritat sanitària ho autoritzi
Malalties gastrointestinals	
Gastroenteritis	24 hores després de la darrera diarrea o del darrer vòmit En alguns casos (gastroenteritis per salmonel·la <i>para/thyphi</i> , <i>E. coli</i> de tipus hemorràgic, shigel·la...) no ha d'acudir al centre educatiu fins que el pediatre ho indiqui
Malalties de la pell o de les mucoses	
Conjuntivitis purulenta	Fins que no presenti secreció purulenta
Escarlatina	24 hores després d'haver iniciat el tractament antibiòtic
Impetigen	Fins que es curin les lesions o 48 hores després d'haver iniciat el tractament antibiòtic Cal tapar les lesions que estiguin a zones exposades
Rubèola, xarampió, galteres	5 dies després de l'inici de les taques En el cas de les galteres, 5 dies després de la inflamació de les glàndules
Sarna	Després d'iniciar el tractament Cal tapar les lesions que estiguin a zones exposades
Varicel·la	5 dies després de l'inici de les lesions Cal tapar totes les lesions que siguin crostres
Altres malalties	
Hepatitis A	Fins a 7 dies després que se n'hagin iniciat els símptomes
Meningitis bacteriana	Fins que no s'hagi recuperat del tot
Meningitis vírica	Fins que no s'hagi recuperat

Un alumne o alumna **POT ASSISTIR** al centre escolar encara que pateixi alguna d'aquestes afeccions:

Malalties respiratòries

Laringitis, excepte si té febre i/o dificultat respiratòria

Otitis mitjana aguda

Refredat comú, perquè és una infecció respiratòria que no provoca febre ni dificultat respiratòria

Síndrome mononucleòtica, excepte si té febre i/o presenta mal estat general

Malalties gastrointestinals

Cucs, causats per l'excreció asimptomàtica d'un patògen intestinal (oxiür)

Malalties de la pell o de les mucoses

Conjuntivitis no purulenta: llagimeig o ull vermell, però sense supuració

Eritema infecciós, també conegut com a *cinquena malaltia*

Erupcions a la pell, sense febre

Estomatitis herpètica (aftes orals), excepte si té febre i/o no pot ingerir

Mol·lusc contagiós

Muguet: plaques blanques a la boca

Pediculosi: pols del cap

Síndrome boca-mà-peu, excepte si té febre i/o no pot ingerir

Rosèola: exantema sobtat

Tinya, excepte per assistir a la piscina (fins que no es curi)

Berrugues vulgars

Altres malalties

Infecció pel VIH

Infecció per citomegalovirus

Infecció crònica pels virus de les hepatitis B o C

Com ha d'actuar el professorat?

Si un alumne o alumna emmalalteix al centre escolar, heu d'actuar així:

- 1) Valorau-ne l'estat i el tipus d'activitat que pot fer.
- 2) Informau la família sobre la situació.
- 3) No deixeu mai tot sol l'alumne o alumna.
- 4) Si es produeix una situació d'emergència (si no respon, si té problemes per respirar o convulsions, etc.), contacteu immediatament amb el 061 i seguiu les instruccions que rebreu.

Si teniu dubtes, contactau amb l'equip del centre salut de referència del centre educatiu.

Si sospitau que s'ha produït un brot infecciós al centre escolar, la direcció del centre ha de contactar amb el Servei d'Epidemiologia de la Direcció General de Salut Pública i Participació per demanar informació i seguir les instruccions oportunes: Mallorca (971 177 362), Menorca (971 177 333) i Eivissa i Formentera (971 177 067).

Informació addicional

- Servei d'Atenció a la Diversitat de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca:
www.caib.es/sites/diversitat
- Document *Tractament de la salut als centres educatius*:
www.caib.es/sites/diversitat/ca/tractament_de_la_salut_als_centres_educatius_0
- Programa Alerta Escolar Balear:
 - www.caib.es/sites/diversitat/ca/presentacia
 - www.caib.es/sites/diversitat/ca/materials_programa_alerta_escolar
- Document *Protocol de primers auxilis i altres problemes de salut al centre escolar*:
www.caib.es/sites/diversitat/ca/primers_auxilis

GOVERN
ILLES
BALEARS